

NÅR EFTERUDDANNELSE IKKE RYKKER

Under mantraer som 'livslang læring' og 'professionalisering' bombarderes pædagoger med tilbud om efter- og videreuddannelse. "Men efteruddannelsesforløb ender som spild af tid, hvis ikke der er klare og konkrete mål," siger forsker Ellen Silleborg, der har undersøgt pædagogers efteruddannelse.

Af Marie Fugl

Hver dag forlader danske eller svenske pædagoger såvel som svenske fritidsledere et kursus, et projektforsløb, en forelæsning eller et uddannelsesforløb, og på vej hjem har vedkommende måske spurgt sig selv: 'Hvad lærte jeg egentlig? Hvem fik noget ud af det her? Hvorfor var det lige netop det indhold, vi fik stillet til rådighed?'

Sådan indleder forsker Ellen Silleborg ved Det Pædagogiske Institut i Lund sin afhandling om efteruddannelse i det pædagogiske felt, 'Spændingsfelter i livslang læring'.

I løbet af et år tager størstedelen af pædagoger på kursus eller konference, men det kan meget vel være spild af tid. Hvis kurserne

skal rykke ved noget, skal arbejdsgiverne være bedre til at opstille klare, konkrete mål for, hvad det er, de vil have, pædagogerne skal blive bedre til, fortæller Ellen Silleborg.

Hun var i tre år evaluator på det EU-støttede projekt: 'Pedagogik og fritid – Interregionalt samarbejdsprojekt med kompetensudvekling og nätverksbildung för att medverka till en flexibel arbetsmarknad i Öresundsregionen'. Det blev til i samarbejde mellem Frederiksberg og Lund kommune og blev støttet med tre millioner svenske kroner, hvoraf størstedelen kom fra EU's Interreg-midler.

Formålet med projektet var at 'fremme mobiliteten' mellem svenske

fleksibilitet
netværksdannelse

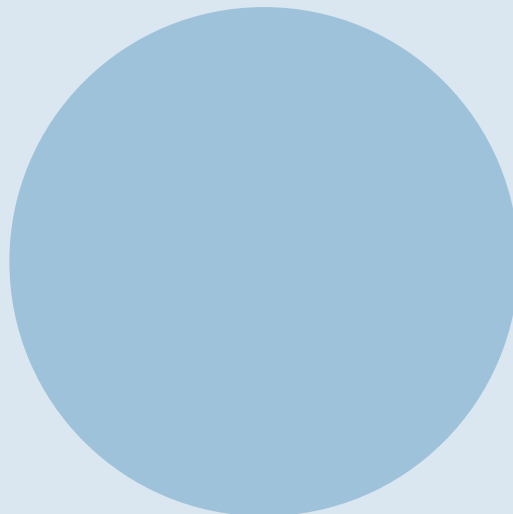
professionalisering

mobilitet

kompetenceudvikling

livslang læring

anerkendelse

og danske pædagoger og 'øge pædagogernes kompetencer'. Det lyder godt, men det er tvivlsomt, om pædagogerne fik noget fagligt ud af det, mener Ellen Silleborg.

"Der bliver lagt en masse arbejdstimer i projektet, og på papiret ser det flot ud. Men ser man på det faglige indhold, er det meget uklart, hvem der egentlig skal have noget ud af det – og hvad det er, de skal have ud af det. Det hele er spundet ind i store ord. Derfor er det meget svært at gennemskue, hvad der egentlig foregår."

HVAD ER MENINGEN?

Det var netop denne uklarhed, der fik Ellen Silleborg til at skrive en licentiatafhandling om pædagoger og fritidslederens efteruddannelse med udgangspunkt i det konkrete EU-projekt.

"I hele evalueringsperioden var det meget svært for mig at forstå, hvad det hele egentlig gik ud på," siger Ellen Silleborg. Og hun er ikke den eneste, der har svært ved at forstå, hvad meningen med projektet var. Ifølge hendes afhandling bruger de deltagende pædagoger det meste af tiden på at gætte på, hvad det mon er, embedsmændene vil have dem til at lære.

"For pædagogerne er det en meget ambivalent proces. På den ene side vil de meget gerne have fagligt input, og de synes også, at det er dejligt at have fri fra arbejde og tid til at snakke med kolleger. På den anden side er de meget rådvilde, fordi de ikke kan se, hvad meningen med projektet er. Det ironiske er, at embedsmændene heller ikke har nogen forventninger til, hvad pædagogerne skal. De har iværksat en meget fri læringsproces, hvor pædagogerne kan nå frem til hvad søren de vil," siger Ellen Silleborg.

IKKE EN ENLIG SVALE

Ellen Silleborg har også set nærmere på andre EU-støttede projekter for at undersøge, om projekt 'Pedagogik og Fritid' er et særegent tilfælde. Det mener hun dog ikke, for pædagogerne i projektet udgør en repræsentativ gruppe for pædagogprofessionen, og projektet minder om mange andre EU-projekter.

"Der er ingen grund til at tro, at dette projekt er en enlig svale. Det ligner mange andre EU-projekter, og det ligner anden efteruddannelse. I afhandlingen kombinerer jeg historien om dette efteruddannelsesprojekt med et litteraturstudium, og det bekræfter desværre, at der ikke er nogen grund til at tro, at det skulle være et særegent eksempel," siger hun.

"Jeg har ikke kunnet finde litteratur, der omtaler resultaterne fra et EU-støttet efteruddannelsesprojekt for pædagoger eller fritidsledere. Men når jeg sammenligner med de resultater, der findes for andre faggrupper oplevelse af EU-støttede efteruddannelsesprojekter, er der grund til at tro, at min case ikke er enestående," siger Ellen Silleborg.

Mange af de EU-støttede projekter, hun har set på, ligner eksempel-

vis hinanden ved at rumme 'overambitiøse mål og mange storladne, abstrakte beskrivelser', og de er 'ustrukturerede, når det kommer til selve forløbet indhold og uden synderligt stort faglig input – og dermed output.'

Det er ifølge Ellen Silleborgs undersøgelse typisk for EU-støttede efteruddannelsesprojekter, at evaluator også skal være den faglige garant. I projekt 'Pedagogik og Fritid' er der ingen fagkapaciteter, som berører projektet, ud over Ellen Silleborg, der er ansat til at evaluere projektet – ikke til at komme med fagligt input.

"Det undrer mig, at man slet ikke inviterer undervisere, forelæsere eller en lærer fra et pædagogseminarium til at komme med faglige indspark. Jeg kommer jo tilfældigvis fra Pædagogisk Institut. Men man har ikke tid til at være faglærer, når hovedopgaven er at evaluere!"

I stedet for at bruge en halv million på at få projektet dokumenteret – der er udarbejdet seks evalueringsrapporter i forbindelse med det treårige projekt – havde Ellen Silleborg hellere set, at man havde brugt pengene på for eksempel seks undervisningsgange med en underviser eller forelæser, der kunne give pædagogerne fagligt feedback.

"I evalueringerne efterspørger pædagogerne også fagligt input. De er jo medarbejdere ude i arbejdslivet, som i det daglige ikke har tid til at læse den nye bog, der er kommet på området. Man kunne have et emne inden for deres profession, holdt en forelæsning eller et oplæg og diskuteret det bagefter."

PÆDAGOGER ER IKKE AKADEMIKERE

Pædagogerne bliver også frustrerede, fordi de har nogle forestillinger om, hvad det er, man skal gøre, når man er i efteruddannelse, som de ikke føler, at de lever op til. Ellen Silleborg nævner som eksempel, at pædagogerne forestiller sig, at de skal undersøge på kurset. Derfor iværksætter de en hel masse små undersøgelser, som aldrig rigtig bliver til noget.

"De laver spørgeskemaer, men de kan ikke finde ud af at sammensætte spørgeskemaerne. De ved ikke, hvad de skal bruge det til, og de har ikke redskaberne. De er i det hele taget ikke akademikere, men det synes de, at de skal være."

Hvorfor synes de, at de skal være akademikere?

"Der er i dag nogle hårde krav til pædagogprofessionen og en forventning om, at faget skal blive mere akademisk. For eksempel ser vi, at professionshøjskolerne kalder sig University Colleges og forsøger at ligne Akademiet og Universitetet. Direkte og indirekte får pædagoger hele tiden at vide, at der er ting, som de ikke kan, som de burde kunne: De kan ikke dokumentere, de kan ikke evaluere, de kan ikke reflektere og forholde sig distanceret til deres egen praksis," siger Ellen Silleborg.

"Og det er en af grundene til, at de gerne deltager i efteruddannelsesprojekter: De håber at blive bedre til nogen af de her abstrakte

ting, som forventes af dem. De ved ikke rigtig, hvad det er, de ikke kan, men de vil gerne blive bedre til det. Desværre tyder det ikke på, at dette projekt har gjort pædagogerne klogere på 'det, de ikke kan'. En pædagog siger: "Det er også problematisk, at vi ikke får grundigere dokumenteret det, vi dagligt gør."

Ellen Silleborg nævner, at pædagogerne bruger begreber og termer, som de ellers ikke ville have brugt, og som de har et lidt fremmed forhold til.

"For eksempel ser jeg institutioner, hvor man hænger et skilt på væggen, hvor der står 'anerkendelse' og nedenunder: Anerkendelse er 'at jeg ser dit barn' og sådan noget. Men ofte er det ren retorik, som ikke ændrer ved pædagogens praksis. Det er jo ikke nogen særlig garant, at de intellektuelt har defineret, hvad 'anerkendelse' er og skrevet det ned på en planche."

TOM STORLADENHED

Når meningen med projektet er så uklar for de deltagende, skyldes det, at det meste af kommunikationen foregår i det, Ellen Silleborg betegner som en hypervirkelighed: Ingen siger tingene ligeud, og man udtrykker sig i abstrakte termer, som 'mobilitet', 'fleksibilitet' og 'kompetenceudvikling'. Derfor bliver det ikke tydeligt for de involverede, at der er enormt meget snak, som ikke har noget med den egentlige virkelighed at gøre.

"Når vi mangler substans, så sker der ofte det, at vi puster os op og forsøger at ligne noget, vi ikke er. Det er det, som den svenske sociolog Mats Alvesson kalder grandiositet. Det vil sige, at vi fortaber os i en tom storladenhed. Allerede i projektittlen er man jo i gang med at puste sig op: 'Interregionalt samarbejdsprojekt med kompetensudvekkling och nätverksbildning för att medverka till en flexibel arbetsmarknad i Öresundsregionen'. Man er fra begyndelsen af mere interesseret i det attraktive snarere end i det faktiske. Man kunne jo også have kaldt det 'Indblik i fritidshjem på den anden side af Øresund,'" siger Ellen Silleborg.

"I stedet for kalder man det 'kompetenceudvikling', 'netværksdannelse' og 'fleksibelt arbejdsmarked', og på en måde er det rigtigt, men det er enormt grandios. Gennem grandiositeten bliver der stor forskel på det, vi siger, og det, vi rent faktisk gør, men samtidig er det så abstrakt og flyvsk, at det er svært at tale imod."

KONKRETE MÅL

Ifølge Ellen Silleborg er 'fordelen' ved hypervirkeligheden, at man ikke behøver at handle. Den minder om virkeligheden, og når man er i den, tror man, at man snakker om virkeligheden, men det gør man ikke. Man undgår de virkelige konfrontationer, fordi hvis det hele bliver tilstrækkeligt mudret, vagt og abstrakt, adresserer man ikke de virkelige problemer.

ELLEN SILLEBORG

Fil.lic. og ph.d.-studerende ved Pedagogiska Institutionen, Lunds Universitet. Hun har skrevet licentiatafhandling om pædagogers efteruddannelse, 'Spændingsfelter i livslang læring. Fritidsledere og pædagoger i efteruddannelse'. Afhandlingen kan erhverves hos:
Ellen.Silleborg@pedagog.lu.se

Skal man så holde op med at efteruddanne pædagoger?

"Nej, men jeg vil gerne have, at vi starter med at adressere problemet og konkretiserer, hvad man gerne vil have, at pædagogerne eller arbejdsgiverne får ud af det. Altså at efteruddannelsesudbydere siger: 'Problemet er, at pædagogerne gør xxx. Derfor vil vi have dem til at gøre yyy'. Det vil betyde, at pædagogerne ved, hvad de har at forholde sig til, og de vil kunne sige til og fra. Derfor stiller jeg det banale spørgsmål: Hvorfor? Hvad er det, pædagogerne gør forkert nu, som I derved vil have rettet op på? Hvad er det, de skal blive bedre til? Vi laver et efteruddannelsesprojekt uden at vi vide, hvad det er, pædagogerne skal lære." |